

Meðan vit bíða

MANGIR eru teir føroyingar, sum í hesum døgum bíða í spenningi at frætta tíðindi frá øðrum samráðing- arumfarinum um eina frihandilsavtalu millum Føroyar og EF.

TAÐ er eisini væl at skilja, tí úrslitið av hesum samráðingunum er rættiliga avgerandi fyri lagnu og stöðu okkara bæði í dag og í næstu framtíð. Hetta tí at tann stóri EF-marknaðurin er tann, sum skal keypa okkara fiskavørur. Vit kunnu so bert vóna, at okkurt gott fer at spyrjast burtur úr, hóast útlitini aftaná fyrsta umfar í samráðingunum ikki tykja seg allarbestu.

FØROYSKIR blaðmenn hava júst vitjað í EF-býnum Brussel, har høvi varð at tosa við embætismenn á EF-høvudsborgini. Tað vil sjálvt vera avmarkað, hvat blaðfólk fær burtur úr á tilfari stuttari vitjan. Serliga tá ein bara hittir embætismenn, sum í stóran mun ikki hava loyvi at úttala seg eitt nú um aktuella samráðingarnar millum Føroyar og EF. Men okkurt fingur teir so kortini at vita, um ikki annað komu teir heimaftur við varhuganum av ymsum.

STØÐAN í lötuni er tann, at EF hevur góðtikið krav føroyinga um ikki at blanda fiskirættindi uppí eina frihandilsavtalu. Frá politiskari síðu bæði í Danmark og í Føroyum hevur ovasta leiðslan í EF fingið greitt at vita, at vit kunnu ikki góðtaka, at spurningurin um fiskirættindi afturfyrir tollfrælsi í heila tíð er við í samráðingunum. Víst er á, at vit bara hava eina vinnu og kunnu vit ikki geva EF-skipum fiskirættindi sum handilsþviri í eini avtalu. Hetta hava topparnir í EF skilt og hava teir tí eisini víkið frá tí grundleggjandi prinsippinum um, at EF skal hava atgongd til resursir hjá øðrum, sum fáa tollfrælsi frá EF.

UMFRAMT at EF-leiðslan er gingin frá resursprinsippinum, so hevur eisini sjálv samráðingameyndin hjá EF góðtikið ynski okkara um at fáa tollfrælsi fyri allar fiskavørur. Men her kemur so eitt stórt MEN inn í myndina. EF heldur ikki, at vit skulu hava bæði posa og sekk, og tí hava teir skotið upp, at loft skal leggjast á tær nøgdir av fiski, sum vit kunnu útflyta tollfríar til EF. Hetta, siga teir, verður gjørt fyri at ganga góðsking- aridnaðinum hjá EF á møti, sum ikki sær, at Føroyar sum 3. land fáa javnbjóðis rættindi teimum.

EF-embætismenn vilja vera við, at Føroyar eiga at taka til takkar við hesum og halda teir, at vit fáa eina góða avtalu.

HETTA eru okkara samráðingarmenn ikki samdir við teimum í. Teir siga, at vit ynskja eina frihandilsavtalu, har talan er um handil kontra handil, og har fiskavørur eru uppí uttan nakra avmarking. Teir vísa á, at einasti vinnuvegur Føroya er fiskivinnan. Sum stöðan er í dag útflyta vit ein

stóran part av fiskinum lítið ella einki viðgjördan og fáa harvið ikki lut í tí stóru virðisøking, sum liggur í góðing av fiskinum. Skulu vit nú til at góðtaka eitt loft, sum hevur stöði í teimum mongdum, ið vit higartil hava útflytt til EF, so tekur hetta full- komiliga grundarlagið undan ætlan- unum at góðska fiskin meira í Føroyum og harvið lata føroyska samfelagið fáa stórri lut í virðisøkingini av tí fiski, sum svimur í okkara egna sjógv, og sum verður fiskaður av okkum sjálvum.

HETTA er greið tala. Hóast vit sjálv- andi eru komnir eitt stórt stig víðari við tað, at EF hevur slept kravinum um fiskirættindi og haraftrat vil geva fult tollfrælsi fyri allar fiskavørur, tó avmarkað til verandi nøgd, so fer eitt tilfitt tollkontingent nettup at forða fyri skilagóðari og sjálvsagdari menning her á landi í allari framtíð.

VIT halda, at okkara samráðingar- menn eiga at standa fast við hesi sjón- armið: at vit mugu og skulu hava móguleikan at útflyta meiri góðskaðar vørur til EF í framtíðini, uttan at tær skulu verða álagdar høgan toll. So nógv fortæð kann okkara útflytingur av góðskaðum vørur til EF heldur ikki gera teimum. Ella er tað veruliga so, at EF við hesum politikki, rætt og slætt ger seg sekan í hálvkolonial- istiskum atburði, nevniliga við at gera tolltreyttirnar so torførar fyri Føroyar, at vit vera noydd til at selja fiskin so lítið viðgjördan sum gjørligt til EF, fyri at teirra ídnaður kann heysta mesta vinningin! Vit kenna hetta frá londunum í eitt nú Afrika, har hjálondini í Europa keyptu rávørur fyri biligan penga fyri so sjálvi at virka hana víðari og harvið fáa meginpartin av vinninginum!

SJÁLVANDI mugu vit viðganga, at tað eru ikki vit, sum seta treytirnar. EF kann sum so lata okkum sigla

okkara egna sjógv. Men sum partur av danska ríkinum, ið jú er limur av EF við undantaki av Føroyum og Grønlandi, so er EF eisini noytt til at vísa hensyn. Og hetta tykist tað eisini at vera semja um: at vit sum partur av Danmark ikki fara at verða slept uppá fjall í komandi samráðingunum.

FØRT hevur verið fram, at vit sum partur av Danmark hava fult tollfrælsi fyri okkara vørur til Danmarkar. Hetta hevur EF ynskt broytt, men hevur so ikki fingið hetta krav sitt ígjøgnum. Her er tað so, at føroyingar og danir siga, at tað er bara at brúka somu skipan millum Føroyar og EF, sum í dag er galdandi millum Føroyar og Danmark. Tað verður áhugavert at siggja, hvussu leikur verður at fara fram her. Nú eru vit einaferð í ríkisfelagsskapi við Danmark, og spurningurin er tí, í hvussu stóran mun hesin felagsskapur eigur at koma okkum til góða. Hvussu stöða okkara sum sjálvstøðug tjóð hevur verið í samráðingum við EF um eina frihandilsavtalu skal ikki verða nomið við hesaferð. Men tann spurningurin er helst eisini áhugaverdur at hyggja nærri at.

HVØRJA ferð EF setir krøv fram, sum ikki eru so hugaligir fyri okkum, so leypa vinnulivsmenn og einstakir politikarar í Føroyum upp í loft og siga, at nú er tímin komin: einasta loysnin er limaskapur.

HETTA er ov bligt. Tí spurningurin um EF-limaskap snýr seg ikki bara um krónur og oyru ella fyri tað ECU. Hetta er ein so grundleggjandi spur- ningur, sum fer at hava avleiðingar fyri okkum og okkara børn, at hann er meira álvarsligur enn so, enn at nakrir vinnulivsmenn í tíð og ótíð kunnu siga og krevja av okkara politikarum, at nú er eingin annar úteigur enn at fara upp í EF.

LIMASKAPUR í EF er ein sera stórur og álvarsligur spurningur. Tað er ein stór avgerð at taka at søkja um limaskap í hesum risastóra felagsskapi fyri eina pinkutjóð sum okkara. Og hon verður bara tikin einaferð. Hon eigur tí at verða tikin av innari sannføring og ikki bara fyri at vinna okkum nakrar fyrimunir á tolløkinum. So leingi henda avgerð ikki er tikin, so hava vit valmøguleikarnar. Og spurningurin er, um vit hava mist so nógv við at hava staðið uttan fyri EF! Neyvan!

MEN nú hevur so ein nýggj stöða tikið seg upp: innari marknaðurin í EF og útflytingur okkara til henda komandi marknað. Tað er hesum okkara samráðingarmenn royna at koma á mál við, og teir skulu hava allan okkara stuðul til tess. Latíð vera við at gevast á hondum fyri tað, um tað ikki sær so bjart út nú. Mýkið tykkara mótsøðumenn, gerið teimum greitt, at sjónarmið teirra um eitt nøgdarloft gevur onga meining, tá hugsað verður um, at vit á nógvum vørðokjum als ongar nøgdur hava í hagtløgunum, sum teir eru so glaðir fyri at brúka sitt samráðingargrun- d- arlag. Talan er als ikki um nakað veruligt tollfrælsi kunnu vit ikki sleppa at góðska heilt nýggjar fiska- údráttir í framtíðini, uttan at teir skulu koma inn undir nøgdarloftið, sum fyri nógv av údráttunum og fiskasløgunum í dag telur nul í hag- tløgunum.

TAÐ er eingin, sum roknar við, at okkara menn fara at koma heim longu nú við eini loysn, sum er skræddara- seymað til okkara brúk. Vit vita, at samráðingar hava tikið drúga tíð fyrr, og tað var eisini tann tíð, tá grøn- lendingar hildu alt siggja so ómögul- igt út fyri eini avtalu við EF. Tað skuldi so kortini laga seg í síðsta enda. Tað er eisini tí, at okkara menn eiga at halda kósina: eina frihandilsavtalu, sum eisini fevnir um allar okkara fiskavørur við so fáum avmarkingum sum gjørligt.

MEGNA embætismenn okkara ikki nú ella í tí triðja umfarinum at fáa eina avtalu ella næstan tað, so mugu teir umhuga at lata okkara polit- izarar fáa uppgávuna enn einaferð at tosa við topparnar í EF fyri at greiða teimum frá stöðu okkara. Her er als ikki talan um nakra biddaraferð. Tað ræður um at brúka diplomatið og har royna at sannføra skilagóð fólk í EF um ta torføru stöðu samfelag okkara er í, nevniliga henni, at vit bara hava fiskin at lita á. Kunnu vit ikki góðska hann meira, enn vit gera í dag, so er ivasamt um tað í heila tíð fer at vera nøkur menning her á landi í næstu framtíð.

VIT nokta at trúgva, at tað veruliga er poliutikkurin hjá EF at tvinga lítlu Føroyar bara at vera rávøruleverandør til stóra EF í allari framtíð. Koloni- tíðin átti at verið av ella....
jamú